

Фикҳ дарслари (164-дарс) Намознинг шартлари



19:00 / 16.12.2021 3461

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
تَارِيخِ كِتَابِ طَوْنُوقٍ وَمِائَةِ سَلْطَانِ وَ دَهْشَتِ لَوْ، وَ أَلْأَدْعَاءِ لَوْ
رَجْعِ لَوْ، وَ الْكِرَالِ لَدْعِ وَ أَعْرَاقِ لَدْعِ وَ نِيَّيْ لَوْ، وَ نِيَّيْ لَدْعِ
وَ فِخْجِ وَ رَجْعِ أَمِي فِخْجِ لَوْ.

Намознинг вожиблари: Фотиҳанинг қироати, бир сура ёки уч оятни зам қилиш, тартибга риоя этиш, қаъдаи аввал, ташаҳҳуд, салом лафзи, витрнинг қунути, икки ийднинг такбирлари, биринчи икки ракъатни қироатга тайин қилиш, арконларни тўғри қилиш, овозни ошкора ёки махфий қиладиган ўринларда ошкора ва махфий қилиш.

Ушбу матнда «Мухтасари виқоя» китоби муаллифининг ижтиҳодига кўра вожиб деб билинган нарсалар ҳақида сўз бормоқда.

Намознинг вожиблари:

Фотиҳанинг қироати.

Бошқа мазҳабларда намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш рукн – фарз ҳисобланади, ҳанафий мазҳабида эса вожиб ҳисобланади.

Бошқа мазҳаблар ўз фикрларига қуйидаги ҳадисни далил қиладилар:

هَلْ يَلْعَلْ لِي صِرِّي بِنِّ لَوْلَا نَعْنُ، هَلْ لِي صِرِّي بِنِّ لَوْلَا نَبَّ دَابُّعُ نَعْنُ
عُؤَسْمُ خُلَا هَاوَر. «بَاتِ كَلِّ لَوْلَا حَاتِ فَبِ أَرْقِي مَلْ نَمَلْ لَوْلَا صَال: لَوْلَا ق مَلْسُو

Убода ибн Сомит розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким Китобнинг Фотиҳасини қироат қилмаса, унинг намози бўлмас», дедилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

Ҳанафийлар: «Агар намоздаги қироат тўғрисида мана шу ҳадисдан бошқа ҳадис бўлмаганида ва унинг маъносига муҳолиф маъно келмаганида, биз ҳам сизларга тўлиқ қўшилар эдик. Аммо бошқа мулоҳазали маънолар борлиги учун биз «Намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш вожиб», деб ҳукм чиқардик», дейишади.

Намозни нотўғри ўқиган кишига таълим берар эканлар, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга:

«عَنْ كُرَّامُثْ، نَأْرُقُ لَأْنَمَ كَعَمَ رَسَيَاتِ أَرْقَامُثْ، رَبِّ كَفِةَ أَلْ صِلَا لِي لَاتُ مَقُ إِذِي
نَّ نِيَّ مَطَاتِ يَّ حَ دُجْ سَاءُ مَثْ، أَمَّ ئِاقَ لَدَعَتِ يَّ حَ عَ فَرَاءُ مَثْ، أَعَكَارَ نِيَّ مَطَاتِ يَّ حَ
هَ أَوْر. «أَوَّلُكَ لَوْلَا صِرِّي فَبِ أَرْقِي مَلْ نَمَلْ لَوْلَا صَال: لَوْلَا ق مَلْسُو

«Намозга турганингда такбир айт, сўнг Қуръондан билганларингни ўқи. Кейин рукуъ қил ва рукуъдаги ҳолингда (бироз) тин ол. Кейин (бошингни) кўтар ва қаддингни ростлаб, тиклан. Кейин сажда қил ва саждадаги ҳолингда ҳам (бироз) тин ол. Кейин бошингни кўтар ва ўтирган ҳолингда (бироз) тин ол. Намозингнинг ҳаммасида ҳам шундай қил», дедилар».

Бешовлари ривоят қилишган.

Бу ҳадисда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «Қуръондан билганларингни ўқи», демоқдалар. Агар Фотиҳани қироат қилиш фарз бўлганида, албатта айтган бўлар эдилар.

Ҳанафийлар ижтиҳодига кўра бундан олдинги ҳадис «Ким Фотиҳа сурасини ўқимаса, унинг намози тўлиқ бўлмайди», деган маънода айтилган.

Ҳамма далилларни қўшиб ўрганилганда, намозда Фотиҳа сурасини қироат қилиш вожиб ҳисобланади.

Бир сура ёки уч оятни зам қилиш.

«Зам қилиш» дегани «ортидан қўшиш» деган маънони билдиради. Бу ибора намозда Фотиҳа сураси қироатининг ортидан яна бир сура ёки баъзи оятларни ўқишга ишлатилади. Бу намоздаги вожиб амаллардан биридир.

Зам сура қилиш вожиблигига далил:

مَلَسُوهُ لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى
بَابُ كَلِّهِ حَتَّى أَفْبَرْهُ طَلِإَةَ الصُّنْمِ نِيَّيْلُ وَالْإِنِّي تَعَكَّرُ لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى

Абу Қатода розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам пешин намозининг биринчи икки ракъатида «Фотиҳатул Китоб» ва икки сурани ўқир эдилар: биринчи ракъатни узун қилиб, иккинчисини қисқа қилар эдилар. Гоҳида оятни эшиттириб қўярдилар. Аср намозида ҳам шундай қилар эдилар. Бомдод намозининг биринчи ракъатини узун, иккинчисини қисқа ўқир эдилар».

Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

أَمْ وَبَابُ كَلِّهِ حَتَّى أَفْبَرْهُ طَلِإَةَ الصُّنْمِ نِيَّيْلُ وَالْإِنِّي تَعَكَّرُ لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Биз Фотиҳани ва муяссар бўлганичани қироат қилишга амр қилинган эдик».

Имом Абу Довуд ривоят қилган.

عَمَّ أَمْ لَسُوهُ لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى لَعَلَّ يَلَسَ بِبَنِي لَيْلَى
دَمْحًا هَوْرًا دَارًا مَفْرَبَاتِ كَلِّهِ حَتَّى أَفْبَرْهُ طَلِإَةَ الصُّنْمِ نِيَّيْلُ وَالْإِنِّي تَعَكَّرُ لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى
عَيْلَى أَلْعَمْسُ وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى وَيَوْمَ نَأْتِى لَيْلَى فِى رُقَى

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унга (одамлар олдига) чиқишни ҳамда «Китобнинг «Фотиҳа»си ва яна зиёда қироат бўлмаса, намоз йўқ!» деб жар чақиришни амр қилдилар».

Аҳмад ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Имом Байҳақий шунга далолат қиладиган нарсани Али, Ибн Масъуд ва Оиша розияллоҳу анҳумдан ривоят қилган.

**نَمْلَةَ الصَّالِوِ: مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي لَصْرَهُ لَلْأَلِ وَسَرَّ لَأَقِ، دَعَى سَبَّ أُنْع
هَجَامُ نَبَاوِي ذَمَّرْتُ لَاهَاور. «أَهْرِيغَ وَهَضِيْرَفِي فِي رُوسَ وَذَمَّ لِبَابِ أَرْقِيْمَل**

Абу Саъид розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Фарздами ёки бошқасидами, «Ал Ҳамду» ва сура ўқимаган кишининг намози йўқ», дедилар».

Термизий ва Ибн Можа ривоят қилишган:

**أَرْقِيْمَلْ نَمْلَةَ الصَّالِوِ: مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي لَصْرَهُ لَلْأَلِ وَسَرَّ لَأَقِ
يَنَارِبَّ طَلَاهَاور. «نَأَرْقُلْ أَنْمُنِّي تَيَّ أَوْبَاتِ كَلَّ لِحَاتِ أَفَب**

Имом Табароний қилган ривоятда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким Қуръоннинг «Фотиҳа»сини ва икки оятни ўқимаса, унинг намози бўлмас», деганлар.

**الْإِبْؤْتُ كَمْلُ إِئْتِجَاتِ أَلِ: مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي لَصْرَهُ لَلْأَلِ وَسَرَّ لَأَقِ
يَدَعُ نَبَاهَاور. «أِدْعِ أَصْفِي تَأَيَّ ثَ أَلِ ثَوْبَاتِ كَلَّ لِحَاتِ أَفَب**

Ибн Адийнинг ривоятида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Фарз намоз Китобнинг «Фотиҳа»си, уч оят ва ундан кўписиз намоз бўлмайди», деганлар.

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди